

menul acesta este considerat corect și de E. F. Karskij, care, însă, folosește și denumirea *rusă sud-vestică* (*zapadnorusskij jazyk*)¹.

Împotriva denumirii de *bielorusă* pentru limba slavonă în uz în Marele Ducat Lituanian se pronunță la 1865 Ja. F. Golovacki, părerea căruia, după J. Lappo², n-a fost dezmințită de nimeni. Studiind limba lui G. Skorina, Jakov Golovacki a arătat³ că ea nu este nici bielorusă, nici rusă, nici ucraineană, ci o limbă artificială, folosită numai ca limbă scrisă, nu însă și ca limbă vorbită. Potrivit concepției lui Golovacki, limba aceasta s-ar fi format în rîndul cărturarilor epocii, sub influența decisivă a limbii polone, utilizate în treburile judecătorești și în cancelarii. Ja. Golovacki afirma că limba traducerilor lui Skorina nu poate fi denumită *bielorusă*. Din punct de vedere lexical și gramatical, baza ei o alcătuiește *slavona*, cu o puternică influență rusă, bielorusă și ucraineană, dar conținînd și construcții cehe și polone⁴. De aceea, pare curioasă afirmația unor cercetători⁵, după care dezvoltarea limbii „ruse” în documentele ucrainene și bielorusă ar fi avut loc în afara influenței slavone.

Comparînd limba rusă folosită în documentele din Marele Principat Lituanian cu limba bielorusă de azi, observăm că avem a face cu două limbi diferite. În numeroase cazuri, mult mai apropiată de limba utilizată în Lituania este limba rusă literară contemporană, nu bielorusă. Particularitățile fonetice caracteristice limbii bielorusă (*akania*, *dzekania*, *cekania* și *r dur*)⁶, ca, de altfel, și cele morfologice, nu apar în actele și documentele scrise în limba Marelui Cnezat Lituanian. Astfel, într-un document de la 1534 întîlnim forme ca *Ovsjanikъ* (nu *Avsjanikъ*), *oldati* (nu *atdati*), *gospodarskij* (nu *gaspadarskij*); *dej* (nu *dzej*); genitivul numeralului *semъ* este *semi*, nu *sjaměch*, ca în bielorusă etc.

Din cele spuse pînă aici rezultă că nu avem argumente lingvistice pentru a denumi *bielorusă* limba oficială a Lituaniei. Neverosimilă este și afirmația

¹ Cf. și Chr. S. Stang, *op. cit.*; M.G. Bulachov, *Razvicié belaruskaj literaturnaj movy ŭ XIX—XX st. va ŭsaeaaadnosinach z inšymi slavjanskimi movami*, Minsk, 1958, p. 4 (textul în limba bielorusă) sau p. 3 (textul în traducere rusească publicat în aceeași broșură), afirmă că *bielorusa* era limba de stat a Marelui Ducat Lituanian. Vezi însă precizările făcute de L.L. Gumeckaja, în articolul *Voprosy ukrainsko-belorusskich jazykovych svjazej drevnego perioda*, „Voprosy jazykoznanija”, 1965, nr. 2, p. 39—44. În secolele al XVI-lea — al XVII-lea limba literară din Rusia sud-vestică este o limbă hibridă conținînd particularități bielorusă și ucrainene. Cf. și L. Sudavičene, L. Šakun, *Konferencija po izučeniju leksiki pamjatnikov starobelorusskoj pis'mennosti XV—XVII vv. v Vil'njuse*, „Izvestija Akademii Nauk SSSR. Serija literatury i jazyka”, vol. XXIV, fasc. 2, 1965, p. 175. Vezi și V.V. Vinogradov, *Očerki po istorii russkogo literaturnogo jazyka XVII—XIX vv.*, ed. a II-a, Moscova, 1938, p. 18 și urm. Cf. și A.I. Žurauski, *Istoriya belaruskaj literaturnaj movy*, t.I., Minsk, 1967. Vezi și L.L. Gumeckaja, „Movoznavstvo”, Kiev, 1968, nr. 4, p. 85—88.

² *Op. cit.*, vol. I, partea a II-a, p. 345.

³ *Neskol'ko slov o Biblii Skoriny i o rukopisnoj russkoj biblii iz XVI stoletija*, 1865. Vezi și Przemysław Zwoliński, *Najstarszy świecki druk białoruski (Antwerpia, 1542 r.)*, „Slavia Orientalis”, XVIII, 1968, nr. 3, p. 463.

⁴ Cf. și J. Lappo, *op. cit.*, vol. I, partea a II-a, p. 345.

⁵ De exemplu, P.P. Pljušč, *op. cit.*, p. 220.

⁶ Existente deja în secolul al XIV-lea (cf. exemple ca *halava*, *vada*, *dzed*, *maci*, *dzeci*, *hrjaz'*, *bjarosa*, ca, de altfel, și particularitățile lexicale ori gramaticale). Monumente cu trăsături fonetice specifice bielorusă apar încă în secolul al XIII-lea — al XIV-lea. (Primul document de acest fel datează din anul 1229). Cf. și N. A. Kondrašov, *op. cit.*, p. 116—117. Vezi și T.P. Lomtev, *Belorusskij jazyk*, Editura Universității din Moscova, 1951, p. 6 și urm.